

**Леонов С.В.**

*Державний вищий навчальний заклад*

*„Українська академія банківської справи Національного банку України”*

## **Інвестиційний потенціал банківської системи України: проблеми і перспективи**

Інвестиційні процеси є одним із ключових факторів, що визначають динаміку капіталу в економіці, темпи й характер економічного росту. Особливе місце серед вітчизняних інституціональних інвесторів належить банкам, тому із упевненістю можна говорити про наявність прямої кореляційної залежності між накопиченим інвестиційним потенціалом банківської системи та темпами розвитку реального сектора економіки країни. Проблему інвестиційного потенціалу банківської системи можна розглядати в трьох аспектах: 1) з погляду наявності в банківському секторі достатнього обсягу ресурсів для інвестування; 2) з погляду наявності в банківській системі можливості акумуляції й мобілізації вільних інвестиційних ресурсів на фінансовому ринку для подальшого інвестування; 3) з погляду ефективності використання інвестиційних ресурсів.

У колі вітчизняних і закордонних дослідників поширені різні трактування поняття «інвестиційний потенціал». Зокрема, його часто трактується як сукупність інвестиційних ресурсів, що становлять ту частину накопиченого капіталу, що представлена на інвестиційному ринку у формі потенційного інвестиційного попиту, що здатний та має можливість перетворитися в реальний інвестиційний попит, забезпечує задоволення матеріальних, фінансових і інтелектуальних потреб відтворення капіталу. Досить популярним в останні роки стало розуміння інвестиційного потенціалу як інвестиційної ємності або як пропозиції інвестиційних ресурсів. На жаль, слід зазначити, що крім теоретичних неоднозначностей і суперечливих практичних рекомендацій, проблема формування, оцінки й використання інвестиційного потенціалу взагалі вкрай рідко розглядається відносно банківської системи, обмежуючись або рівнем підприємств, або рівнем держави.

Під інвестиційним потенціалом банківської системи слід розуміти цілеорієнтовану комбінацію її інвестиційних ресурсів та потенційних можливостей, взаємопов'язаних у певних соціально-економічних формах, які за певних діючих внутрішніх і зовнішніх чинників інноваційного середовища можуть бути спрямовані на досягнення стратегічної мети розвитку банківської системи, підвищення її конкурентоспроможності та стратегічного успіху банків на інвестиційному ринку. Підкреслимо, що основу інвестиційного потенціалу банківської системи складають не лише реальні, але й потенційні можливості (ресурси), які банківська система готова спрямувати на інвестиційний розвиток; причому потенційні можливості знаходять в прямій залежності від наявних ресурсів. В той же час, однієї наявності відповідних ресурсів замало для того, щоб вести мову про значний інвестиційний потенціал – важливим є ще й ефективне їх використання, спрямування до досягнення стратегічної мети інвестиційного розвитку. Один і той же за своїм якісним та кількісним складом набір ресурсів, що складає основу інвестиційного потенціалу банківської системи, може використовуватися з різним ступенем ефективності, в залежності від рівня їх концентрації, оптимальності їх структури, інтенсивності та спроможності ефективно ними управляти. Іншими словами, наявність певної сукупності ресурсів ще не говорить про сформований інвестиційний потенціал. Важливо також підкреслити той факт, що весь комплекс заходів по формуванню та використанню інвестиційного потенціалу банківської системи буде ефективним лише тоді, коли матиме системний характер та буде підпорядкований єдиній загальній стратегічній задачі – підвищенню конкурентоспроможності.

На жаль, динаміка інвестиційних процесів у банківському секторі України у значній мірі піддається впливу процесів, пов'язаних з особливостями трансформаційного періоду: відсутністю діючих інститутів ринкової економіки, специфікою відносин власності, відсутністю чіткого розуміння характеру інвестиційної діяльності, а також ряд інших факторів, що перешкоджають розробці й реалізації адекватної державної політики, поліпшенню загального інвестиційного клімату в країні й формуванню довгострокових інвестиційних стратегій

самих суб'єктів господарювання. Можна констатувати той факт, що в Україні порушений механізм формування ефективної системи узгодження інтересів банківської сфери й реального сектора економіки з погляду вибору пріоритетів інвестування. Саме це в значній мірі обмежує можливості ефективного використання інвестиційного потенціалу банківської системи.

Дотепер в Україні не створений механізм швидкої, повної, надійної акумуляції банками вільних ресурсів на інвестиційному ринку. Крім того, у практиці функціонування вітчизняних банків нерідкі випадки, коли позичальникові без видимих причин і пояснень може бути відмовлено в наданні інвестиційних ресурсів, у той час як принципи функціонування фінансового ринку в ринкової економіки передбачають "безвідмовність" у наданні кредиту, але за різною ціною. В одних випадках (під забезпечення, при відсутності сумнівів у зворотності кредиту й відсотків по ньому, при мінімумі інвестиційного ризику) ця ціна мінімальна, в інших випадках (при відсутності забезпечення, при сумніві в можливості позичальника вчасно розрахуватися по кредиту, при значному рівні інвестиційних ризиків) вона є максимальна й може значно відхилитися від звичайної ставки кредитування. Повільними темпами вирішується завдання надання консорціумних (з погляду існуючих положень) кредитів позичальникам під великі інвестиційні проекти банками різної потужності. У цьому випадку необхідна єдина методологія оцінки інвестиційних проектів і ризиків, а також державний реєстр великих позичальників, проекти яких пройшли експертну оцінку. В Україні практично відсутній вторинний ринок придбання й продажу інвестиційних кредитів як серед банків, так і серед суб'єктів господарювання. Його наявність значно полегшила б завдання визначення ціни кредиту, призвело б до появи нового товару – кредиту. Це відкриє нові можливості щодо фінансування будь-якого інвестиційного проекту – в такому випадку лише ціна кредитування проекту буде визначати можливість його реалізації.